

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Č.: KaVO-20/2024

VOJENSKÝ OMBUDSMAN

Správa o činnosti vojenského ombudsmana za rok 2023

Ministrovi obrany Slovenskej
republiky

predkladá:

JUDr. Ing. Roman RYBÁK

Vojenský ombudsman

Bratislava marec 2024

Podľa § 4b ods. 6 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých predpisov vojenský ombudsman predkladá ministrovi každoročne do 31. marca správu o činnosti za predchádzajúci rok, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd profesionálnych vojakov subjektmi podľa § 4a ods. 2 a návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

V súlade s citovaným ustanovením predkladám ministrovi obrany Slovenskej republiky Správu o činnosti vojenského ombudsmana za rok 2023, v ktorej uvádzam poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd profesionálnych vojakov, návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov.

Úvod

Prijatím zákona č. 420/2022 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) **došlo s účinnosťou od 1.1.2023 k zriadeniu funkcie vojenského ombudsmana**. Vojenský ombudsman vykonáva svoju funkciu v štátnozamestnaneckom pomere podľa zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vojenský ombudsman je za výkon svojej funkcie a plnenie svojich zákonom ustanovených úloh zodpovedný ministrovi obrany Slovenskej republiky (ďalej len „minister“).

Personál

Na základe výberového konania som bol ako úspešný uchádzač ustanovený do funkcie vojenského ombudsmana dňa 1. mája 2023. Keďže sa jedná o novozavedený inštitút a novú funkciu v organizačnej štruktúre ministerstva obrany SR, musel som sa v prvých mesiacoch svojho pôsobenia venovať vytvoreniu a obsadeniu kancelárie. Z dôvodovej správy k novele zákona vyplýva, že kancelária vojenského ombudsmana by mala mať po personálnej stránke 5 štátnych zamestnancov a jedného zamestnanca pri výkone práce vo verejnom záujme. V skutočnosti má kancelária vojenského ombudsmana vytvorenú štruktúru v tabuľkách počtov ministerstva obrany SR, kde je jeden štátny zamestnanec (vojenský ombudsman a zároveň riaditeľ kancelárie), jeden profesionálny vojak s plánovanou hodnosťou major (vedúci starší dôstojník špecialista) a dvaja zamestnanci pri výkone prác vo verejnom záujme, pričom jedno miesto je v 8. platovej triede (vedúci referent) a jedno miesto je v 4. platovej triede (samostatný referent). Čo sa týka reálneho obsadenia vyššie uvedených tabuľkových miest tak od 1.5.2023 do 30.9.2023 som bol na kancelárii vojenského ombudsmana sám, od 1.10.2023 bola obsadená pozícia vedúceho referenta. Od 1.4.2024 bude obsadená aj pozícia vedúceho staršieho dôstojníka špecialistu. Miesto samostatného referenta nie je možné obsadiť z dôvodu, že na uvedené pracovné miesto nie sú vyčlenené finančné limity.

Materiálne vybavenie

Po technickej stránke bolo potrebné v prvých mesiacoch zabezpečiť potrebné vybavenie kancelárie ako sú počítače, pripojenia do siete ministerstva obrany, kompletne vybavenie kancelárií nábytkom, automobilovú techniku a ďalšie vybavenie potrebné na bezproblémový chod kancelárie. Vzhľadom k tomu, že v prvých mesiacoch pôsobenia som na kancelárii nemal žiadny iný personál a všetky úlohy kancelárie som plnil sám, kompletne technické a administratívne zabezpečenie bolo ukončené až koncom roka 2023.

Dislokácia a kancelárske priestory

V prvých dňoch fungovania kancelárie vojenského ombudsmana vznikol problém s nedostatkom kancelárskych priestorov a s rozhodnutím, kde bude kancelária vojenského ombudsmana dislokovaná. V priestoroch ministerstva obrany SR na námestí generála Viesta 2 neboli voľné žiadne kancelárske priestory a tak nám bola dočasne vyčlenená a prepožičaná najprv jedna a potom dve kancelárie na sekcii kontroly MO SR. V provizórnych priestoroch sme pôsobili do 31.12.2023. Medzitým sa rozhodlo o tom, že kancelária vojenského ombudsmana bude dislokovaná v budove ministerstva obrany SR na Špitálskej ulici 22, kde nám boli pridelené 4 kompletne zariadené kancelárie. Z dôvodu rozhodnutia, že časť budovy bude daná k dispozícii generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, museli sme sa ešte raz sťahovať do iných kancelárii v rámci tej istej budovy a v týchto priestoroch pôsobíme doteraz.

Činnosť vojenského ombudsmana

Cieľom predkladaného materiálu je poskytnúť:

- štatisticky prehľad počtu prešetrovaných podnetov za uplynulý kalendárny rok opatrený stručnou všeobecnou charakteristikou ich povahy a spôsobu ukončenia prešetrovania podozrení z porušenia základných práv a slobôd profesionálnych vojakov,
- súhrnnú analýzu prešetrovaných podnetov obsahujúcu všeobecné závery o prešetrovaním zistených prípadoch porušenia základných práv a slobôd profesionálnych vojakov a návrhy na odstránenie príčin ich vzniku,
- opis najzávažnejších prípadov porušenia základných práv a slobôd profesionálnych vojakov obsahujúci najmä informácie o povahe prešetrovaného podozrenia z porušenia základných práv a slobôd profesionálnych vojakov, priebehu prešetrovania a spôsobe jeho ukončenia spolu s odôvodnením opatrení, ktoré vojenský ombudsman v danej veci prijal alebo odporučil prijať ministrovi obrany za účelom nápravy zisteného protiprávneho stavu alebo iných nedostatkov a odstránenie ich príčin.

Postup vojenského ombudsmana pri vybavovaní podnetov je upravený v ustanoveniach § 4d zákona.

Pôsobnosť vojenského ombudsmana sa vzťahuje na

- a) Hlavný služobný úrad,
- b) Služobný úrad, okrem služobného úradu ktorým je Vojenské spravodajstvo,
- c) Veliteľa v pôsobnosti služobného úradu podľa písmena b),
- d) Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia vo veciach týkajúcich sa konania o dávkach úrazového zabezpečenia a poskytovania služieb sociálneho zabezpečenia počas trvania štátnej služby profesionálneho vojaka,
- e) Vojenskú políciu pri plnení úloh podľa osobitného predpisu.

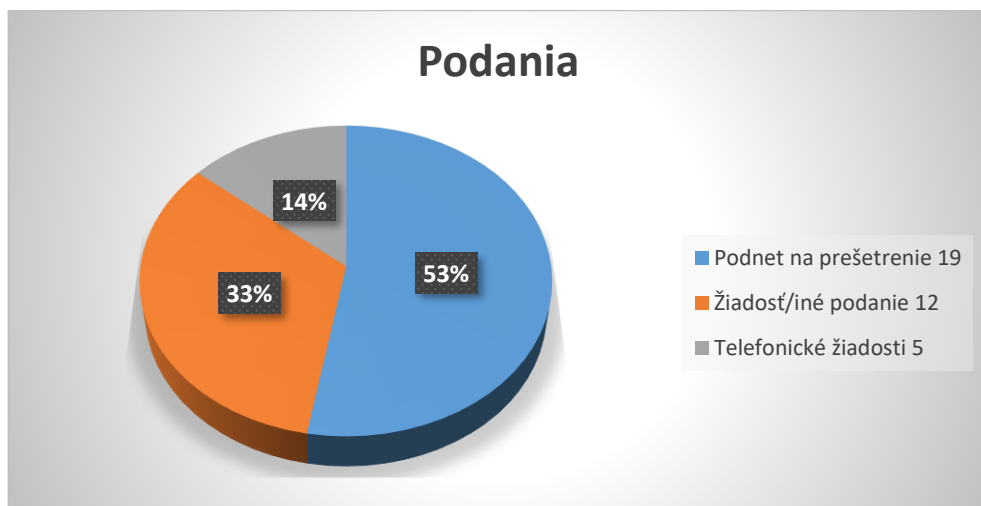
Ak pri prešetrovaní podozrení z porušenia základných práv a slobôd vojenský ombudsman dospeje k záveru že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti niektorého zo služobných úradov boli porušené základné práva a slobody podávateľa podnetu, vojenský ombudsman

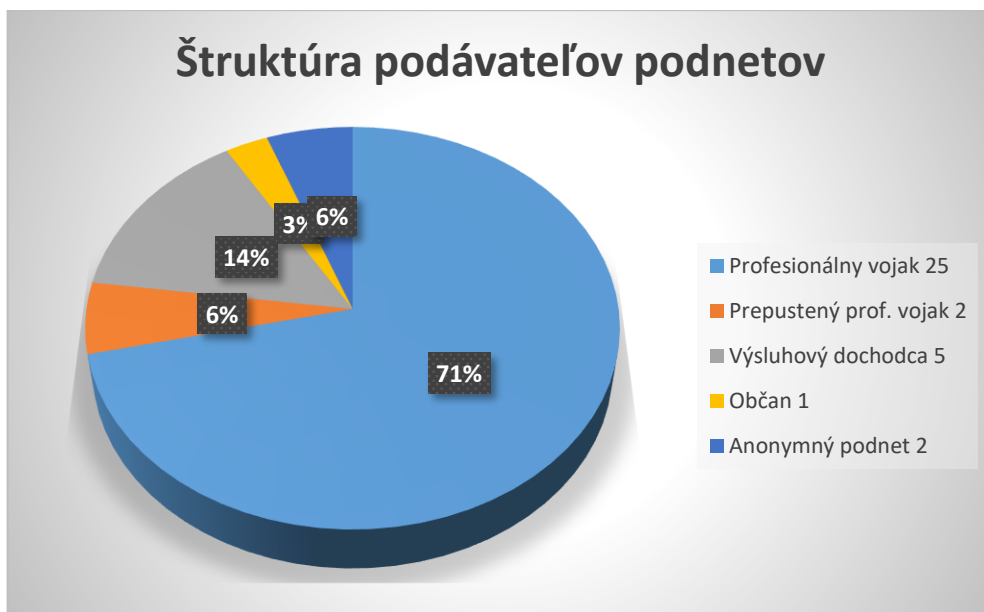
- a) Postúpi vec na vybavenie príslušnému prokurátorovi (protest prokurátora), alebo urobí iné vhodné opatrenie na nápravu zisteného protiprávneho stavu (mimoriadne opravné prostriedky podľa správneho poriadku),
- b) Podá ministromu návrh na prijatie iných primeraných opatrení na odstránenie zisteného protiprávneho stavu.

Ak pri prešetrovaní podozrení z porušenia základných práv a slobôd podávateľa podnetu vyšlo najavo, že základné práva a slobody podávateľa podnetu neboli porušené, vojenský ombudsman takýto podnet odloží.

Od 1. mája 2023 bolo kancelárii vojenského ombudsmana doručených celkovo 36 podnetov. Jednalo sa o:

- **19 podaní** prešetrovaných ako **podnet**,
- **12 iných podaní** zaevidovaných ako **žiadosť** a vybavených odpoveďou pisateľovi,
- **5 telefonických žiadostí** – konzultácií.

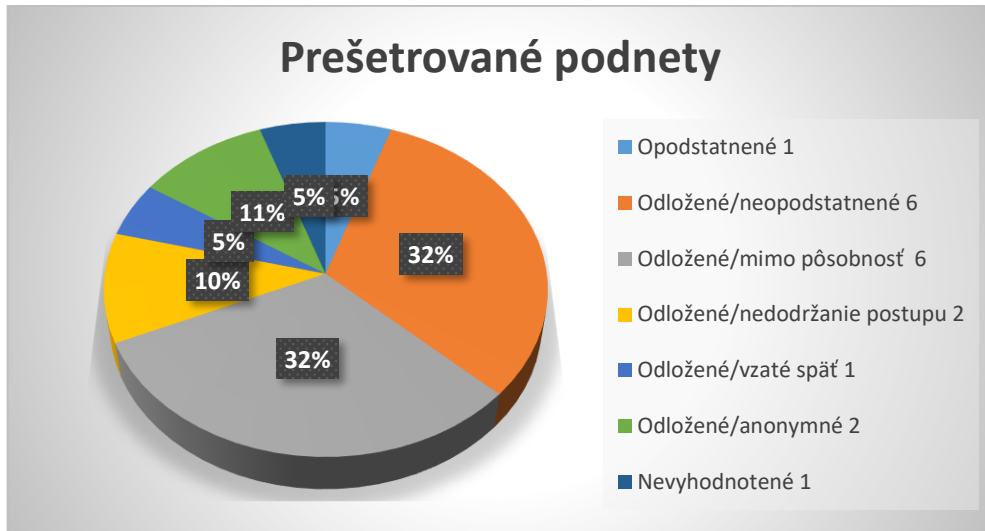

Podnety

Z celkového počtu 19 podnetov, ktoré boli prešetrované, bolo

- **v 1 prípade** bolo zistené porušenie základných práv a slobôd – **opodstatnený podnet**,
- **v 6 prípadoch** bol podnet odložený podľa § 4d ods. 3 písm. b) z dôvodu, že vec ktorej sa podnet týkal nepatrí do pôsobnosti vojenského ombudsmana – **odložené podnety**,
- **v 2 prípadoch** bol podnet odložený podľa § 4d ods. 3 písm. d) z dôvodu, že podávateľ podnetu nevyužil inštitút podania sťažnosti podľa § 133 ods. 1 písm. h) zákona – **odložené podnety**,
- **v 6 prípadoch** bol podnet odložený podľa §4d ods. 3 písm. g) z dôvodu, že pri prešetrovaní podozrení z porušenia základných práv a slobôd podávateľa podnetu vyšlo najavo, že základné práva a slobody podávateľa podnetu neboli porušené – **odložené podnety**,
- **v 1 prípade** bol podnet odložený podľa § 4d ods. 3 písm. h) z dôvodu, že podávateľ podnetu vzal svoj podnet späť a netrval na ďalšom prešetrovaní podnetu – **odložený podnet**,
- **v 2 prípadoch** bol podnet odložený podľa §4d ods. 3 písm. j) z dôvodu, že sa jednalo o anonymné podanie – **odložené podnety**,

- v 1 prípade podanie nebolo podanie prešetrené, pretože lehota na prešetrenie končila v roku 2024 a preto bol podnet presunutý do ďalšieho roka – **nevyhodnotený podnet**.

Obsahové zameranie (predmet) podnetov.

a) Opodstatnený podnet

- **1 x** podnet, v ktorom podávateľ podnetu namietal protizákonné prepustenie zo služobného pomeru. Jednalo sa o profesionálneho vojaka, ktorý bol prepustený zo služobného pomeru z dôvodu, že porušil základnú povinnosť profesionálneho vojaka tým, že požil omamné alebo psychotropné latky. Voči personálnemu rozkazu bolo podané odvolanie, ktoré nadriadený stupeň zamietol a personálny rozkaz nadobudol právoplatnosť. Po preskúmaní uvedeného podnetu vojenský ombudsman zistil že v správnom konaní mohol správny orgán porušiť základné práva profesionálneho vojaka tým, že sa nedostatočne vysporiadal s navrhovaným dôkazom (výsledky toxikologicko–chemickej analýzy), ktorú si dal profesionálny vojak vypracovať a predložil je ako dôkaz v správnom konaní. Vojenský ombudsman v tomto prípade postúpi vec v súlade s §4f ods. 3 písm. a) zákona na vybavenie príslušnému prokurátorovi a v prípade odmietnutia bude podaný podnet na preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania.

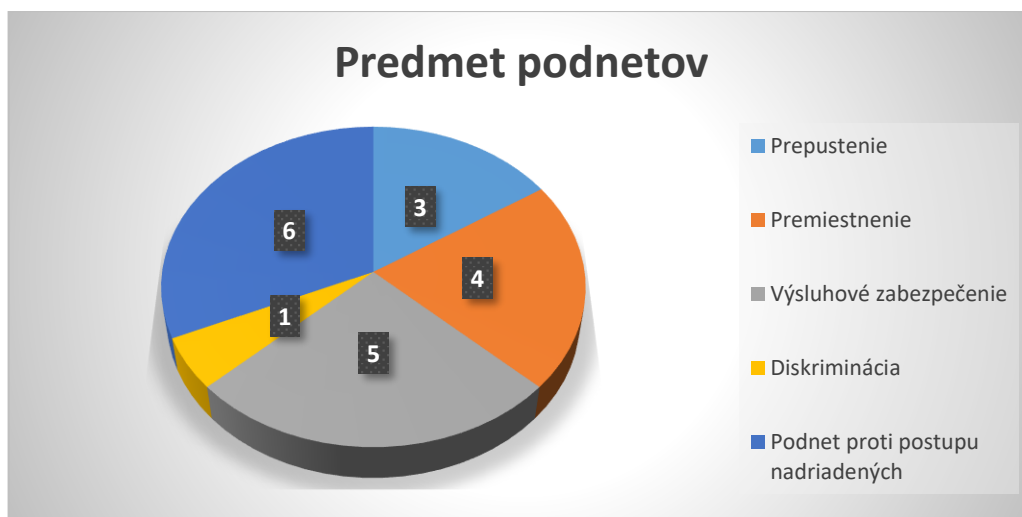
b) Odložené podnety

- **5 x** podnety, ktoré sa týkali výsluhových dôchodkov. Podávatelia podnetov boli v štyroch prípadoch poberatelia výsluhového dôchodku, v jednom prípade pozostalá partnerka profesionálneho vojaka. Vojenský ombudsman **má pôsobnosť riešiť podania profesionálnych vojakov**, preto boli tieto podania v súlade s § 4d ods. 3 písm. b) odložené. Pisatelia boli poučení o správnom postupe a o tom, že svoj podnet majú adresovať na Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia.

- **1 x** podnet profesionálneho vojaka, ktorý žiadal o právne stanovisko vo veci nosenia výstrojných súčiastok. Uvedený podnet nepatrí do kompetencie vojenského ombudsmana a bol v súlade s § 4d ods. 3 písm. b) odložený. V odpovedi pisateľovi prezentoval vojenský ombudsman svoj právny názor na danú problematiku.
- **2 x** podnety profesionálnych vojakov, z ktorých jeden sa týkal neoprávneného presunutia na neletovú funkciu na základe výsledkov zdravotného vyšetrenia a druhý podnet sa týkal nedodržiavania nepretržitého odpočinku v týždni. Podávatelia podnetov **nevyužili inštitút podania sťažnosti** podľa § 133 ods. 1 písm. h) zákona a preto boli ich podnety odložené v súlade s § 4d ods. 3 písm. d) zákona. Podľa princípu subsidiarity vojenský ombudsman prešetruje podnety profesionálnych vojakov na porušenie ich práv až keď využijú inštitút podania sťažnosti a neboli v tomto konaní úspešní.
- **3 x** podnety, ktoré sa týkali premiestnenia profesionálnych vojakov v rámci ozbrojených síl SR. Pri týchto podnetoch **nebolo po prešetrení podaní zistené porušenie zákona** zo strany Personálneho úradu OS SR. Personálne rozkazy boli vydané v súlade so zákonom. Profesionálny vojak nemá právo na to, aby nebol premiestnený. Naopak, v záujme služobného úradu môže byť profesionálny vojak premiestnený na výkon štátnej služby do iného miesta. Podania boli odložené podľa § 4d ods. 3 písm. g) zákona.
- **1 x** podanie, v ktorom profesionálny vojak namieta prepustenie zo služobného pomeru z dôvodu, že na neho bola podaná obžaloba pre úmyselný trestný čin. Po prešetrení bolo zistené, že Personálny úrad musel obligatórne rozhodnúť o prepustení menovaného a **zákon v tomto prípade porušený nebol**. Pisateľ však uviedol, že o jeho obžalobe už rozhodol v prvom stupni príslušný súd tak, že vojaka zbavil obžaloby. V dobe prešetrovania však toto rozhodnutie nebolo právoplatné, prokuratúra podala vo veci odvolanie, preto prepustenie pisateľa bolo realizované v súlade so zákonom a podanie bolo nutné odložiť ako neopodstatnené podľa § 4d ods. 3 písm. g) zákona. Pisateľ bol poučený o tom, **že ak bude právoplatne zbavený obžaloby, môže si podať žiadosť o obnovu konania, ktorú musí Personálny úrad akceptovať, vyhovieť jej a zrušiť personálny rozkaz o prepustení**.
- **1 x** podanie, v ktorom pisateľka namieta diskrimináciu profesionálnych vojakov, ktorí nasledujú manžela pri jeho vyslaní na plnenie úloh do zahraničia. Poukazuje na rozdiely oproti civilným zamestnancom, ktorí sa v tomto prípade môže v zahraničí zamestnať, pričom profesionálny vojak takúto možnosť nemá. V tomto prípade **nebolo zistené porušenie zákona** a preto bol podnet odložený podľa § 4d ods. 3 písm. g) zákona.
- **1 x** podnet profesionálneho vojaka, na ktorého boli spracované podklady na prepustenie zo služobného pomeru z dôvodu, že nie je spoľahlivý. Voči pisateľovi bola podaná obžaloba a následne bol v jeho prípade schválený zmier. Na tomto základe nebol odsúdený, avšak podľa zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov už nie je takýto profesionálny vojak spoľahlivý a preto bolo rozhodnuté o jeho prepustení. Po prešetrení prípadu nebolo zistené porušenie zákona a preto bol podnet odložený podľa § 4d ods. 3 písm. g) zákona.
- **1 x** podnet, v ktorom profesionálna vojačka namieta jej premiestnenie do inej posádky, pričom sa stará o dcéru, ktorej zdravotný stav si vyžaduje zvýšenú opateru.

V priebehu prešetrovania bola pisateľke ponúknutá iná funkcia v rámci posádky a následne svoj podnet vzala späť. Podnet bol odložený podľa § 4d ods. 3 písm. h) zákona.

- **2x** anonymné podnety, ktoré poukazovali na údajné rodinkárstvo v rámci vojenského útvaru dislokovaného v posádke Martin a v druhom prípade boli pisatelia nespokojný s personálnou politikou a spôsobom povyšovania príslušníkov ich čaty v rámci vojenského útvaru dislokovaného v posádke Prešov. Obidva podnety boli odložené podľa § 4d ods. 3 písm. j) zákona. Obsah anonymných podnetov bol však zaslaný na vedomie jednotlivým veliteľom, ktorých sa podnety mali týkať.

Iné podania a žiadosti

V 12 prípadoch boli vojenskému ombudsmanovi doručené rôzne žiadosti o radu a pomoc. Tieto podanie nebolo možné klasifikovať ako podnet na porušovanie základných práv a slobôd profesionálnych vojakov a preto boli zo strany vojenského ombudsmana riešené ako právne poradenstvo. Jednalo sa o nasledovné oblasti:

- otázky ohľadom nepretržitého odpočinku,
- dotaz na rodičovský dôchodok,
- dotaz ohľadom postupu vojenskej polície a vyšetrovateľa pri vyšetrovaní trestného činu pisateľa,
- dotaz ohľadom nepreplatenej dovolenky,
- dotaz ohľadom finančných náležitostí – nároky pri vyslaní na služobnú cestu,
- dotaz ohľadom odvolania voči personálnemu rozkazu,
- dotaz ohľadom návrhu na prepustenie z dôvodu nevyhovujúceho preskúšaníu z telesnej výkonnosti,

- dotaz ohľadom rozhodnutia prieskumnej komisie – nespôsobilý na výkon štátnej služby,
- otázka vo veci priznávania služobného voľna za výkon štátnej služby na hraniciach,
- 2 x otázka ohľadom kompetencií vojenského ombudsmana na výsluhových dôchodcov,
- anonymný dotaz ohľadom služobného zaradenie príbuzných v rovnakej vojenskej jednotke.

Napriek tomu, že vojenský ombudsman nemá vyslovene v zákone uvedené poskytovanie právneho poradenstva pre profesionálnych vojakov, na všetky dotazy bolo pisateľom odpovedané formou emailovej správy. Profesionálni vojaci majú zakázané združovať sa v odborových organizáciách, ktoré by ich mohli zastupovať a na ktoré by sa mohli obrátiť so svojimi právnymi otázkami súvisiacimi s výkonom štátnej služby. Vychádzajúc z pôvodného švédskeho slova „ombud“, t. j. osoba ktorá koná v záujme iných mám za to, že inštitút vojenského ombudsmana je sám o sebe predurčený na pomoc „slabším“, v tomto prípade poskytovať pomoc profesionálnym vojakom hlavne mužstvu a poddôstojníkom, ktorí sa nemajú inak na koho obrátiť ak majú nejasnosti pri výklade zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov. Jednotlivé odpovede nemožno považovať za oficiálne právne stanovisko, o čom boli pisatelia v odpovedi oboznámení.

Telefonické podania - žiadosti

Okrem vyššie uvedených podaní a žiadostí bol vojenský ombudsman kontaktovaný aj telefonicky s rôznymi otázkami ohľadom výkonu štátnej služby profesionálnych vojakov. Jednalo sa o nasledovné oblasti:

- 1 x Poskytnutie služobného voľna na hľadanie si nového zamestnania,
- 1 x Problematika aktivačného príspevku,
- 1 x Problematika predvedenia na hlásenie k veliteľovi útvaru,
- 1 x Problém s premiestnením profesionálneho vojaka.

Jednotlivé telefonické žiadosti je možné posúdiť ako konzultácie, pri ktorých sa profesionálni vojaci pýtali ako majú postupovať pri niektorých otázkach súvisiacich so služobným pomerom. V prípade poskytnutia služobného voľna na hľadanie si nového zamestnania a v prípade predvedenia na denné hlásenie k veliteľovi útvaru sa podarilo problém vyriešiť telefonickou intervenciou s jednotlivými nadriadenými veliteľmi. Na tomto mieste musím vyzdvihnúť spoluprácu a ochotu veliteľov riešiť problémy svojich profesionálnych vojakov.

Prevenca a osveta

Vzhľadom k tomu, že pozícia vojenského ombudsmana vznikla 1. januára 2023 a reálne bola táto funkcia obsadená až 1. mája 2023, bolo potrebné dostať do povedomia profesionálnych vojakov a veliteľov pôsobnosť a jednotlivé kompetencie tejto inštitúcie. Za týmto účelom bol zo strany vojenského ombudsmana poskytnutý rozhovor do Slovenského rozhlasu, televízie, ako aj článok vo vojenskom časopise Obrana. Okrem toho som vykonal osobné návštevy na:

- Generálnom štábe OS SR v Bratislave,
- Veliteľstve pozemných síl v Trenčíne,
- Veliteľstve vzdušných síl vo Zvolene,
- Spoločnom operačnom veliteľstve v Banskej Bystrici,
- Brigáde spoločnej podpory v Trenčíne,
- 103. prápore RCHBO v Rožňave,
- 5. Delostreleckom pluku v Rožňave,
- 54. Raketometnom oddiele v Rožňave.

V rámci jednotlivých návštev boli realizované rozhovory s veliteľmi ako aj diskusie s profesionálnymi vojakmi jednotlivých útvarov. Vzhľadom k nedostatočnej personálnej naplnenosti kancelárie vojenského ombudsmana v roku 2023 nebolo možné absolvovať návštevy všetkých útvarov v rámci ozbrojených síl SR. V týchto návštevách bude vojenský ombudsman pokračovať aj v roku 2024.

Záver

Domáhanie sa ochrany svojich základných práv a slobôd prostredníctvom vojenského ombudsmana ešte nie je v ozbrojených silách medzi profesionálnymi vojakmi zaužívané. Kancelária vojenského ombudsmana začala vykonávať svoju činnosť v máji 2023. Za toto krátke obdobie sa ešte nestihla dostať do povedomia vojakov. Pri návštevách útvarov a počas rozhovorov s profesionálnymi vojakmi som zistil, že dost veľké percento vojakov na tých najnižších stupňoch nevedia o možnosti obrátiť sa na vojenského ombudsmana, prípadne nepoznajú postup a v akých prípadoch sa na vojenského ombudsmana môžu obrátiť.

Ďalším poznatkom je skutočnosť, že vojaci sa pri podávaní podnetov obávajú represíí zo strany nadriadených veliteľov. V roku 2023 sa to oficiálne prejavilo len v dvoch podaniach, pri ktorých bol podávateľ anonymný, ale pri neformálnych rozhovoroch s profesionálnymi vojakmi bola z ich strany táto výhrada viackrát opakovaná.

Zo štatistických údajov za rok 2023 vyplýva, že iba v jednom z prešetrovaných prípadoch bolo zistené porušenie práv, v šiestich prípadoch porušenie základných práv a slobôd zistené nebolo. V dvoch prípadoch sa podnet neprešetroval, pretože podávatelia nevyužili predtým inštitút podania sťažnosti. Údaje z roku 2023 môžu byť skreslené, pretože vojenský ombudsman nepôsobil na funkcii celý rok a takisto kancelária vojenského ombudsmana bola novo vytvorená organizačná zložka a nie všetci vojaci o tejto inštitúcii vedeli.

Napriek tomu môžem konštatovať, že dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd profesionálnych vojakov v Ozbrojených silách SR je na dobrej úrovni. Z uvedeného dôvodu nie je v súčasnej dobe potrebné prijímať žiadne komplexné a celoplošné opatrenia.

Úlohou kancelárie vojenského ombudsmana je dôsledne vybaviť všetky podania s prihliadnutím na jej pôsobnosť vymedzenú organizačným poriadkom MO SR. Sme otvorení všetkým druhom komunikácie (písomné podania, emailové správy, telefonické kontaktovania ako aj osobné návštevy).

V ďalšom období sa príslušníci kancelárie vojenského ombudsmana budú venovať návštevám vojenských útvarov tak, aby do konca roka navštívili všetky posádky.

Dôsledným dodržiavaním všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov na všetkých úrovniach velenia a riadenia je predpoklad k tomu, aby základné práva a slobody profesionálnych vojakov neboli porušované.